

۲۰۲۳/۰۷/۰۷

سید عظیم حسینی

درنگی بر مشکلات تجارت خارجی افغانستان از منظر تاریخی

قسمت سیزدهم

ب - فرصت ها:

افغانستان با کسب عضویت سازمان تجارت جهانی (WTO) به فرصت های دست می یابد که قبلاً تصور آن مشکل بود. بروفق اصول سازمان تجارت جهانی تمام کشور های عضو ملزم به اجرای اصول و تعهداتی میباشند که هنگام پذیرفتن عضویت سازمان به آنها مهر تائید گذاشته اند در صورت تخطی از آن مورد مجازات قرار داده میشوند. بطور مثال پاکستان همه ساله هنگام صدور میوه جات تازه از افغانستان تعرفه های موسمی (بیمورد) را بر میوه های تازه صادراتی افغانستان وضع مینماید. پاکستان می خواهد با بلند بردن تعرفه خویش در حالیکه به چنین محصولاتی که در آن کشور تولید نمیگردد، نیاز دارد (در مارکیت پاکستان تقاضای جدی برای این محصولات موجود است)، به نحوی مانع ورود اقلام فوق الذکر از افغانستان گردد که نوعی از محدود کردن واردات به پاکستان میباشند و یا هرگاه پاکستان بروال گذشته مزاحمت های در ترانزیت کالاهای ترانزیتی افغانستان (اعم از صادرات و واردات) بوجود آورد، از آنجائیکه حالا، افغانستان و پاکستان هر دو عضو مساوی الحقوق سازمان تجارت جهانی بحساب می آیند بناً پاکستان بروفق اصول این سازمان نباید به چنین اعمال مبادرت ورزد زیرا ممکن است از طرف سازمان تجارت جهانی مورد مجازات قرارگیرد، که این خود میتواند فرصت های خوبی را جهت رشد تجارت بخصوص صادرات افغانستان به ارمغان آورد، اما این موضوع وقتی میتواند جامه عمل بپوشد که دولت افغانستان در سازمان تجارت جهانی برخلاف پاکستان شکایت درج نماید. بخشی از فرصت های که بعد از عضویت افغانستان در سازمان تجارت جهانی میسر گردیده

میتوان

چنین برشمرد:

- ۱- استفاده از اصل عدم تبعیض و اصل دولت کامله الوداد؛
  - ۲- استفاده از سیاست های حمایتی و وضع تعرفه های گمرکی جهت حمایت از صنایع داخلی و دسترسی به بازار های تجارتي جهانی.
  - ۳- استفاده از برقراری نظام تعرفه های ترجیحی با هدف اعطای امتیازات تجاری به بعضی از فراورده های این کشور. چنانچه قراردادی که میان مقام های اتحادیه اروپا و افغانستان امضا شده تعرفه های کمتر (ترجیحی) را برای صادرات افغانستان در بر دارد.
  - ۴- استفاده از عدم جواز فروش زیر قیمت تمام شد یا این اصل که کشورهای «عضویت دائمی» رادارا هستند، مجاز به انجام هرگونه اقدامی که جنبه فروش زیر قیمت تمام شد (DUMPING) داشت باشد، نیستند.
  - ۵- استفاده از انجام مشورت در مورد سیاست های بازرگانی با دیگر اعضا و حل و فصل اختلافات ناشی از روابط تجاری از طریق مذاکره.
  - ۶- حل مشکلات ترانزیتی با برخی کشورها که «عضویت دائمی» رادارا هستند (مانند پاکستان) در نتیجه کسب عضویت افغانستان در سازمان تجارت جهانی WTO.
  - ۷- باز شدن مارکیت های یکصد و شصت و دو کشور بروی صادرات کشور و غیره.
- معهدا، در چهارچوب این فرصت ها افغانستان میتواند بطور قانونمندان طریق تنظیم تعرفه ها از صنایع ملی خویش حمایت جدی نماید، که درینصورت هرگاه دولت وسکتور خصوصی بخواهند طور مشترک وبه همکاری یکدیگر میتوانند، اقتصاد افغانستان را برمحوور تولید عیار سازند. با تشویق وحمایت از سکتورصنعت، تولیدات داخلی انکشاف نموده وباتعویض یکتعداد زیادی از اقلام وارداتی میتوان بیلانس تجارت را توازن بخشید.
- تدابیر پیشنهادی:**

افغانستان باید برنامه ملی استفاده معقول و مؤثررا از شرایط میسر شده از عضویت در سازمان تجارت جهانی برمبنای نکات آتی مطرح و عملی سازد :

- تامین امنیت سراسری؛
- تربیه کدر های ورزیده و تقویت هسته همکاری های افغانستان با سازمان تجارت جهانی؛
- اتخاذ تصمیم سیاسی مبنی بر رشد تولیدات داخلی و حمایت از آن؛
- تامین انرژی برق از منابع داخلی و کاهش قیمت آن برای سکتور صنعت؛
- ایجاد پارک های صنعتی در تمام ولایات به شکل متوازن؛
- تاسیس زونهای زراعتی- صنعتی واحداث سردخانه ها درکشور جهت توسعه پروسس، بسته بندی، حفظ ونگهداری محصولات جهت صادرات؛
- بهبود و توسعه صادرات تولیدات زراعتی و تولیدات صنایع دستی مانند قالین و گلیم که میتواند مزایای گمرگی کلی ویا قسمی عدم پرداخت تعرفه، به عنوان بخشی از سیستم سازمان تجارت جهانی سود ببرد.
- ارتقای کیفیت و استاندارد سازی تولیدات و محصولات داخلی درمطابقت با تقاضا و معیارهای جهانی مارکیتهای بین المللی؛
- ایجاد و مساعد نمودن محیط سالم جلب و جذب سرمایه گذاری های داخلی و خارجی در افغانستان؛
- استخراج و بهره برداری عاجل معادن گاز و تیل افغانستان به منظور تأمین مصارف داخلی، جلوگیری از واردات و صرفه جوئی خروج أسعار ازکشور.
- ایجاد زیربناهای حقوقی و بازرنگری قوانین موجود تجارتي و وفق دادن این قوانین با قوانین سازمان تجارت جهانی؛
- جلوگیری از صدور موادخام داخلی و تغییر صنعتی این مواد با تکمیل زنجیره ارزش در داخل؛
- احیای دوباره صنعت نساجی در داخل با استفاده از موادخام داخلی؛

- ایجاد صنایع ثقیله و توسعه معدنکاری در سکتور های صنایع ذوب آهن، نفت خام، مس، طلا و غیره؛
- استفاده معقول و اقتصادی از سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی، مرمر و رخام در رشد صادرات و جلوگیری از قاچاق این منابع توسط زورمندان محلی به قیمت های ناچیز به خارج؛
- جلوگیری از مافیائی شدن هرچه بیشتر اقتصاد بویژه در سکتور معادن؛
- ایجاد و تقویت همکاری های عامه و سکتور خصوصی (PPP) از طریق تاسیس شرکت های بزرگ سهامی در سکتور های تجارت، صنعت، معدن، ترانسپورت و ساختمان؛
- ارتقای سطح عواید داخلی جهت رهایی افغانستان از وابستگی ها به کمک های خارجی؛
- احداث خط آهن سراسری، تحکیم و تقویت موقعیت و موقف ترانزیتی افغانستان در منطقه؛
- اعمار واحداث بند های برق جهت تولید برق و آبیاری زمین های لامزرع؛
- ایجاد طرح جامع و یا نقشه راه جهت ارتقای هدفمند سطح صادرات، کاهش واردات و متوازن ساختن بیلانس تجارت از طریق ایجاد منابع و چشمه های جدید و تقویت منابع موجود تامین صادرات؛ و
- هموار نمودن بستر مناسب جهت افزایش تولیدات داخلی (مانند تولیدات نساجی، بوت دوزی، موبل و فرنیچر، البسه دوختگی، تار قالین، ابریشم، جراب بافی، جاکت بافی، چرم باب، ادویه، پاپوش و ظروف پلاستیکی، سمنت، خشت های سمنتی، سیخ گول

وسایر تولیدات ذوب آهن، محصولات خشت کاشی، پروسس سنگهای قیمتی، نیمه قیمتی و سنگ رخام در داخل کشور و غیره) بمنظور تأمین ضرورت های داخلی و تعویض اقلام وارداتی.

البته این فکتور ها که میتواند درآمده ساختن افغانستان جهت استفاده معقول و برنامه ریزی شده از عضویت در سازمان تجارت جهانی تاثیرگذار باشد، خودبخودی و بدون موجودیت مرجع مسئول و برنامه مشخص پیرامون موضوعات یادشده در سطح امارت ا.ا، جنبه عملی نخواهد یافت. پیشنهاد میگردد تا شورای عالی اقتصادی که تحت نظر معاون رئیس الوزراء فعالیت مینماید، با طرح برنامه ملی، (با در نظر داشت ابعاد وسیع موضوع) شرایط استفاده معقول و بموقع از مزیت ها و فرصت های کسب عضویت در سازمان تجارت جهانی (WTO) را درین برهه حساس زمانی مدیریت نموده و درین راه پیشگام شود.

راه های حل پیشنهادی

بمنظور تغییر این وضعیت ایجاب مینماید " کمیته ملی صادرات " ایجاد گردد تا استراتژی ملی صادرات را عملی سازد. به منظور بهبود صادرات و توسعه مستمر آن باید برنامه های کوتاه مدت، میان مدت و دراز مدت از جانب کمیته ملی صادرات طرح و به همکاری اتاقهای تجارت و وزارت های سکتوری به منصفه اجرا گذاشته شود.

طوریکه قبلاً اشاراتی صورت گرفت سکتورزراعت و مالداري و صنایع دستی در حال حاضر تنها مهمترین و عمده ترین بلکه یگانه سکتورهای تأمین منابع و چشمه های صادرات کشور را تشکیل داده و سکتور های صنایع و معادن سهم ناچیزی در رشد صادرات دارند. بناً ایجاب مینماید برنامه های مدون که دارای قید زمانی هم باشد به تمام سکتورها وظایف مشخص داده شود تا هر سکتور در چوکات امکانات و هم جستجوی راههای جدید و ابتکاری پیرامون رشد صادرات راهکارهای مناسبی را رویدست گیرند.

موازی به آن کمیته ملی صادرات بانیست موضوع تعرفه های گمرکی را (که نباید در انحصار وزارت مالیه قرار داشته باشد) منحیث یکی از افزار رشد اقتصاد ملی (نه یک پدیده مجرد تخنیکی و تحصیل عواید مقطعی) مورد تجدید نظر قرار داده و با در نظر داشت

اینکه افغانستان بعد از شمولیت خویش به سازمان جهانی تجارت الی پانزده سال دیگر میتواند به هرنحوی که منافع ملی کشور ایجاب نماید در تنظیم تعرفه ها اقدام کند، در مورد رشد صنایع برنامه دقیقی را رویدست گیرد، زیرا پس از آن خواهد توانست منحیث عضو سازمان جهانی تجارت سیاست های حمایتی از صنایع ملی را عملی سازد که در آن صورت افغانستان به مشکلات و چالشهای بزرگی در جهت هموار نمودن بستر مناسب رشد صنعت در کشور مواجه خواهد شد و منحیث یک کشور مصرفی باقی خواهد ماند. ادامه دارد